

В. В. Полюга

Дрогобицький державний педагогічний
університет ім. Івана Франка

СПЕЦИФІКА ТА ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНИЙ ХАРАКТЕР ФІЛОСОФУВАННЯ ВАСИЛЯ СТУСА

У статті розкрито специфіку та екзистенціальний характер філософствування українського поета-мислителя ХХ століття Василя Стуса. Особливу увагу звернено на ті аспекти творчості філософа, які репрезентують концепцію людини в контексті філософії екзистенціалізму. Наголошено на єдності окремих філософських аспектів у спадщині Василя Стуса з концепціями екзистенціальних учень С. К'єркегора, Фр. Шлегеля, А. Камю.

Ключові слова : людина, екзистенціалізм, буття, іронія, свобода, абсурд, бунт.

Постановка проблеми : У наш час осмислення філософських проблем посідає вагоме місце в становленні української духовності, оскільки філософія є нетеоретичною формою вияву у творчості та певною можливістю людини у її прагненні зрозуміти себе, життя, культуру. Завдяки філософським ученням можна досягнути і розвинути глибинні смисли власного буття, які виступають у різних символічних формах – мовних, інформаційних, культурних. Філософська спадщина Василя Стуса (1938 – 1985) і досі залишається не до кінця осмисленою. Проте відомі його твори залишили глибокий потенціал для філософських роздумів над проблемами людського буття. Такими проблемами є існування людини відповідно до своєї сутності, проблема романтичної іронії, усвідомлення абсурду, бунту, свободи. Осмислення цих філософських концепцій є важливим для розвитку духовного аспекту в людині та для віднайдення дійсного існування людини, як особистості в якій все ще присутня вірність самій собі, своїм принципам, ідеям.

Мета статті – виявити специфіку та характер екзистенціально-зорієнтованого філософування Василя Стуса, в якому відображено осмислення людського буття крізь призму вчень зарубіжної філософії екзистенціалізму. Зокрема, робиться спроба співвіднести творчість Василя Стуса з провідними екзистенціальними вченнями С. К'єркегора, Фр. Шлегеля, А. Камю.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичною основою даної статті є дослідження філософського доробку В. Стуса Михайлиною Коцюбинською та Костянтином Москальцем, які осмислюють ідейні переконання мислителя в контексті усвідомленої ним дійсності [6, 11]. Стусівське розуміння абсурдної дійсності осмислює Ігор Маленький та визначає «несумісність буттєвих ареалів природи», виражених у поетичних текстах з «абсурдним у своїй основі суспільним буттям» [9]. Іронічно-екзистенціальний зміст творчості В. Стуса осмислюється за допомогою вчень про романтичну іронію, як естетичну категорію, що вперше визначена у творчості Фрідріха Шлегеля [10], «екзистенційна іронія» осмислена Сереном К'єркегором, який уважав, що

«немає істинно людського життя без іронії» [5]. Дослідниця німецького романтизму Рима Габітова подає ґрунтовне осмислення концепції романтичної іронії, відзначаючи її діалектичний характер [2]. Спадщина А. Камю розкриває проблему абсурду і бунту в екзистенціальній філософії і становить важливий аспект у дослідженні екзистенціального характеру філософувань В. Стуса [4].

Викладення проблематики. В умовах сьогодення духовна проблематика розвитку українського суспільства є особливо актуальною. В Україні ХХІ століття досить часто дискутуються проблеми щодо свободи життя, необхідності щастя, визначення сутності людини та міри її можливостей, здійснення людиною своєї мети у цьому світі, унаслідок чого соціальна філософія звертається до осмислення буття людини в умовах навколишньої дійсності. Можливість осмислення людського буття здійснюється на основі філософського мислення.

У вітчизняній культурній традиції саме філософія стала тим типом духовної діяльності, де з'ясовувались межі людського життя, давались відповіді на питання щодо становлення сенсу буття людини. Так, інтенціями сучасної української філософської думки є концепції екзистенціального філософування. Це відображається у пошуках історико-культурних можливостей розвитку суспільства у векторі гуманістичних цінностей. У контексті стратегії відродження духовності особливо актуальною постає реконструкція усталених філософських концепцій буття людини, які втілені у творчості діячів культури минулого і сьогодення та стають предметом історико-філософського дослідження.

Верифікації філософського осмислення навколишнього світу і людини відображаються не лише у філософських теоріях, а є близькими і до художньо-образного філософування, що притаманне українській традиції філософського сприйняття дійсності. З метою оптимального використання потенціалу історичного виміру духовної культури вітчизняна історія філософії звертається до досліджень контексту української культури та визначає перелік тих діячів, учень, ідей, осмислення та інтерпретація яких у сучасних контекстах відкривають нові проблемні аспекти тематичного поля структури буття людини в умовах її життєвого світу.

У зв'язку з цим актуальною проблемою стає осмислення концепції буття людини в контексті екзистенціальної філософії видатним українським письменником, публіцистом, філософом Василем Семеновичем Стусом. Саме філософсько-літературна спадщина українського поета, філософа, публіциста Василя Стуса амбівалентно ідентифікується з філософськими поглядами, які є актуальними і для сьогодення. Спадщина мислителя розглядається у межах літературознавчої науки, а його осмислення буття людини залишилось за межами філософських досліджень та майже невідоме нашому сучасникові. Філософське дослідження творчості Василя Стуса здійснюється під кутом

зору розуміння літератури як нетеоретичної форми філософування, в якій провідною постає проблема людського буття.

Важливим аспектом дослідження є часткове осмислення спадщини провідних філософів течії екзистенціалізму, творчість яких перетинається з філософськими ідеями В. Стуса, та виділення категоріальних аспектів у творчості та мисленні В. Стуса, які ми розглядатимемо в контексті філософії екзистенціалізму. Такий хід роботи передбачає виявлення спільних проблем філософувань мислителя з екзистенціально-філософською традицією, що дозволить осмислити специфіку та екзистенціальний характер філософувань Василя Стуса.

XX століття було позначене антропологічним поворотом у сфері філософської рефлексії. Саме тут і з'явилося, зокрема не у зародковому, а у розгорнутому вигляді, екзистенційне бачення світу людини, що мало всеосяжні наслідки для процесу розвитку теоретичної і практичної філософії. Однією з провідних течій, що обґрунтувала ідею абсолютної унікальності людського буття, зосередившись навколо проблеми людини та її місця у світі, проблеми духовної витримки людини, є екзистенціальна філософія.

Екзистенціалізм (від лат. *existentia* – «існування») – один з найвпливовіших напрямів світової філософії XX століття. Завдяки центральній категорії екзистенціалізму – «екзистенції» (звідки й назва напрямку) – людська особистість постає з боку свого унікально-неповторного існування, що робить її недосяжною для логіко-раціонального осягнення [1, 186–187]. Екзистенціалізм претендує на пояснення світу, яке було б співвіднесено тільки з людиною, а не з принципом матеріальності чи ідеальності світу. Звичайно, це насамперед стосується усвідомлення принципової закинутості людини у світ, в якому вона повинна жити, а отже, постійно робити спроби переступити через обмеженість обставин і через власну однозначну заданість. Тобто людина постає як неповторна індивідуальність, особистість, мікрокосм і, щоб зберегти власну свободу, самоідентичність та інваріантність, вона повинна постійно переходити через границі свого наявного буття, виходити за межі сущого, трансцендентувати.

У проблемі філософського погляду людини на світ і на саму себе концепт іронії є певним чинником щодо можливості осягнення свободи. Зіткнувшись з протилежностями уявлень про світ, філософсько-рефлексивний розум людини усвідомлює проблематичність людського пізнання і реальності, та спонукає людину «сумніватися у самій собі та зрозумілій для себе дійсності» [7, 204]. Отже, людина, яка хоче осмислити світ, реальність з точки зору правильності, істинності, звертається до філософії, що повинна позбавити значущості всього уявлення про світ, яке залишилося за межами філософського мислення, а це означає, що конституювання позиції включає також іронію. Саме тому Василь Стус, осмислюючи протилежності реального світу, іронічно трактує суспільні уявлення як істинність, а дійсність – як правдивість.

У вірші В. Стуса «Здалося я живу в країні мертвих» осмислюється дійсність з погляду суб'єктивності:

Здалося я живу в країні мертвих.
Христос з зорею жовтня на сорочці
спішить до комендантської години
позамітати всю міську панель [13, 263].

В цьому контексті осмислення свободи і дійсності В. Стус трактує іронічно, тим самим заперечуючи дійсність та розкриваючи внутрішній світ, свої переконання, свою суб'єктивність. З початку ХХ століття екзистенційні риси виявлялися і в течії романтизму, ставши не тільки взірцем поетичної творчості, але й стилем поведінки. Так, основоположник екзистенціальної філософії Серен К'єркегор (1813 – 1855) розглядав романтизм не тільки як ідеологію, а й як екзистенційне втілення цієї ідеології. С. К'єркегор потребує визначати принцип іронії як екзистенціальну необхідність [5]. Романтики висували таку парадигму творчості, де поезія є одкровенням природи генія, а мистецтво тільки формує цю природну силу. У зв'язку із вищезазначеним звертаємося до визначення Серена К'єркегора: «іронія – це визначення суб'єктивності... суб'єкт свободний від тих зв'язків, якими сковує його дійсність» [5, 178]. У цьому поетичному тексті В. Стуса переплітаються протилежності релігійного і комуністично-політичного характеру, де іронія є деякою грою смислами, коли вона за С. К'єркегором «знищує дану дійсність за допомогою тієї ж дійсності» [5, 178]. Звідси В. Стус як іронізуючий висловив власну скептичну позицію в акті іронічного висміювання. Він залишає дійсне існувати в такому вигляді, в якому воно нібито і існує, тим самим відзначаючи його незначущість і свою суб'єктивність. У такому контексті філософування мислителя набирають такого напрямку, де він заперечує можливість будь-якого устрою як неабсолютного або безкінечної можливості. Тут знову ж таки іронія В. Стуса стає подібною до осмислення поняття іронії С. К'єркегором, який говорив про романтичну іронію як «безконечно абсолютне заперечення» [5, 176]. В. Стус як іронізуючий, а С. К'єркегор як досліджуючий розуміють іронію споріднено, тобто як таку, що визначає суб'єктивність і заперечує абсолютну значущість усіх можливих уявлень. Іронічний погляд на життя робить думку вільною від «наївного» сприйняття нею різних її констатацій як безперечно істинних висновків [3, 57]. Саме тому іронія В. Стуса наповнює його філософську думку свободою, що відокремлює його від щирого прийняття будь-яких усталених норм та уявлень дійсності як істинних.

С. К'єркегор, філософуючи про поняття іронії, зазначав і про те, що разом з набуттям «свободи» іронізуючий стає причетним до початку свого «поетичного життя», де останнє характеризується не в контексті творчості, а як «протест» проти «убогості» людини, спричиненої навколишньою дійсністю. «Поетичне життя» – це коли людина усвідомлює свою мету і для неї особливо важливим є усвідомити в собі ті критерії, для яких вона може «поетично» творити та відчувати себе вільною [5, 189–190]. Важливість поезії

полягала у вираженні внутрішнього світу художника як істинного і протилежного дійсному світу – як неістинного. Істинність внутрішнього світу полягала в тому, що людина виступала в ньому причетною до нескінченного, божественного, тоді як в емпіричній дійсності він був обумовлений, кінцевий, обмежений. Тільки у внутрішньому світі людина відчувала свободу перед реальністю. Зовнішній світ витіснявся внутрішнім світом поетичного генія. Саме у цьому полягала виняткова роль поезії. Відповідно непомірно перебільшувалась й абсолютизувалась у романтичній естетиці й суспільна функція поета.

Уважалося, що здатність до творчості закладена в кожній людині, адже «ніхто не є нецікавим», – читаємо в «Атенейських фрагментах» німецького поета, філософа та основоположника єнського романтизму Фрідріха Шлегеля (1772 – 1829) [10, 193]. Ця здатність несвідомо виявляється у мріях людини чи грі її уяви, і саме тому поети є видатними представниками людства – пророками: «поетизуючий філософ і філософуючий поет є пророками». Поети – це пророки, провісники істин поетичного звільнення людини від реальної дійсності [10, 198]. У романтичній естетиці немов би переверталось справжнє відношення між дійсністю та поезією. Поезія не відображала світ таким, яким він був, а створювала його таким, яким він повинен або міг би бути з точки зору самого поета. Саме тому романтизм, як і екзистенціалізм, виокремлює самоцінність окремої людської особистості, її цілковиту внутрішню свободу. Заглибленість у внутрішній світ, екзистенцію є характерною рисою романтичного методу в мистецтві. Так, О. Ф. Лосев виводить більш конкретизовано іронію у романтиків, зазначаючи її дотичність як до поезії, так і до філософії [8, 14]. Рима Габітова, дослідниця німецького романтизму, осмислюючи спадщину Фр. Шлегеля, констатує те, що мислитель реалізовує свою тезу: «філософія – істинна батьківщина іронії» з метою зближення та послідовного взаємопроникнення філософії і філології «саме іронія мислилась Фр. Шлегелем як найбільш важливий метод пізнання» [2, 77].

Спираючись на таке осмислення іронії, ми можемо відзначити, що саме в поетичних текстах В. Стуса найбільшого наголосу набуває філософсько-іронічне пізнання та аналіз моделі справжньої людини, іронічні протести та гра протилежностями. У вірші «Балухаті мистецтвознавці» мислитель іронізує на тлі внутрішньої екзистенції та соціальної дійсності. Іронія застосовується В. Стусом для висміювання світосприйняття тогочасних критиків, митців чи взагалі культурних діячів, а іронічний дух постійно або виокремлює «головне філософське питання», або поєднує протилежності [14, 98]. Такий підхід до іронії зумовлює принцип пізнання через розділення на протилежності, що є основним гносеологічним принципом романтичного світогляду єнських романтиків. Іронічне світосприймання В. Стуса мислиться не тільки як внутрішньосуперечливе, а і як синтезуюче й універсалізуюче, тобто іронія

пронизує всі сфери духовного життя і є виразом суб'єктивної свідомості. Так, іронія В. Стуса використовується як метод, за допомогою якого мислитель філософує про значущість внутрішніх почувань, а отже, екзистенції, що проявляються в мистецтві.

З'ясовуючи специфіку екзистенціальних ідей у творчості Василя Стуса, також звернемось до філософської спадщини французького письменника, представника екзистенціалізму Альбера Камю (1913 – 1960), що дає можливість проаналізувати та порівняти вчення обох мислителів про людину, її буття та світ навколо неї. Такий порівняльний аналіз дозволить розкрити аспекти екзистенційного мислення Василя Стуса.

У багатогранній творчості Василя Стуса та Альбера Камю проблема людини посідає чільне місце, а еволюція філософських ідей тісно пов'язана із громадсько-політичною та літературно-філософською діяльністю мислителів. Зазначимо, що А. Камю, будучи прибічником соціалізму, відстоював ті ж самі принципи, що і В. Стус, де головна увага зосереджувалася на концепції людини, її свідомості і знаходженні свого місця у світі. Проте А. Камю, згідно з визначенням Д. Наливайка, «лишився прибічником соціалізму в дусі скандинавської соціал-демократії, соціалізму, що турбується про реальну живу людину, а не про щастя всіх трудящих у майбутньому, що досягається тотальним насиллям і мільйонами жертв», – це вказує на спорідненість світоглядних принципів обох мислителів, незалежно від часу і площини їхнього перебування [12, 7].

Розмірковуючи у площині розуміння людини та її місця у світі, спільним для В. Стуса та А. Камю є розуміння самоцінності та неповторності кожної людини, приреченої на непорозуміння і самотність, визначаючи абсурдність її буття. Проголошуючи абсурдність дійсності в екзистенціалістському есе «Міф про Сізіфа», А. Камю осмислює людину, яка не примиряється з такою дійсністю і кидає виклик абсурдові, при цьому усвідомлюючи, що подолати його не зможе, адже «для людини без шор немає видовища прекраснішого, ніж свідомість у двобої з дійсністю. Дисципліна, якій дух себе підпорядковує, воля, яку він кує з будь-якого підручного матеріалу, рішучість зустрічати все віч-на-віч, – у цьому є можуть і не пересічність» [4, 53]. У статтях «Феномен доби» та «Зникне розцвітання особистості», у щоденникових записах, у поетичних текстах В. Стус використовує екзистенціальне визначення «збереження вірності самому собі», що розкривається категоріями «болю» і «щастя», за допомогою якого з'ясовує феномен абсурдного існування людини: «людина, що виринається з обмежень звичності: поневажає приямним і прагне утраченого й неосягненого» [14, 346].

Стусівське розуміння абсурдної дійсності осмислює Ігор Маленький, який, аналізуючи поезії «Веселого цвинтаря» В. Стуса, визначає «несумісність буттєвих ареалів природи», виражених у поетичних текстах, з «абсурдним у своїй основі суспільним буттям» [9, 131]. Тобто сенс людського життя, а точніше відсутність сенсу людського життя у В. Стуса,

як і в А. Камю, осмислюється через чужинність людини у світі, тому мислителі стверджують, що абсурд (щодо відсутності сенсу життя) повинен бути прийнятий людиною, але таке прийняття абсурдності не означає підкорення, воно, навпаки, змушує людину вдаватися до бунтування. Бунт у А. Камю є позитивним вираженням абсурду, саме тому бунту немає, якщо немає відчуття правоти і автор постійно шукає в людині ті сили, які підіймають її проти зла, спрямовуючи на безкомпромісну боротьбу. Він знаходить такі сили у моральній природі людини: «...бунт доводить, що він – рух самого життя і що його не можна заперечувати, не зрікаючись життя. Його поклик всякий раз підіймає з колін нову істоту. Отже, він – або втілення любові та щедрості, або ніщо» [4, 353]. Заклики А. Камю, щоб за будь-яких умов людина залишалася людиною, щоб вона не втрачала своєї гідності, людяності, ширості, правдивості ніби взаємопов'язані із трактуваннями дослідницею української культури Михайлиною Коцюбинською стусівської світоглядної позиції: «позиція – абсолютної внутрішньої свободи наперекір усьому, близькість до вищих сфер розуму й душі, глибина самовираження» [6, 140].

Принагідно можна взяти до уваги доробок Костянтина Москальця, який констатує причетність творчості В. Стуса до «багатовікової гуманістичної традиції» (*А. Камю також у своїх ученнях про чужинність людини у світі вбачав своє гуманістичне завдання в тому, щоб допомогти людині, яка перебуває у відчаї, зберегти життя* – прим. В. П.) та розкриває принцип розуміння В. Стусом людини як «викшталтованої особистості», яка «може піднятися над своїм фізично й соціально зумовленим існуванням, опинившись, відтак, у позачасовому центрі буття. Тільки перебуваючи в цьому центрі, вона спроможна стати творцем – хоч самої себе, хоч творів і діянь, які випромінюють духовність, цим самим допомагаючи братам і сестрам по існуванню подолати випадковість і абсурдність приреченої на смерть екзистенції» [11, 18–19]. Саме тому, осмислюючи проблематику людини у А. Камю та В. Стуса, ми відзначили такі моменти: по-перше, багаторазові спроби людини у пошуках сенсу людського життя в різні історичні епохи не дали людині на це відповіді, тому А. Камю і В. Стус осмислюють абсурд як поняття всеосяжне, і як таке, що повинно сприйматися людиною без пояснення, проте це не означає підкорення її всеосяжному абсурду, оскільки він навпаки змушує людину до бунтування; по-друге, бунт як позитивне вираження абсурду для А. Камю, в якому людина, усвідомлюючи абсурдність сенсу людського існування, залишається людиною, яка не втрачає своєї гідності, «любові та щедрості», людяності, ширості (оскільки відсутність сенсу людського життя не може бути доведена і тому має прийматися як належне: у цьому і полягає відчуття гідності людини), є тісно переплетеним з трактуваннями М. Коцюбинською та К. Москальцем світоглядної позиції В. Стуса щодо людини, яка бунтує, «викшталтованої особистості», яка при цьому зберігає «духовність», «близькість до вищих сфер розуму й душі».

Висновки. У процесі виявлення специфіки та екзистенціального характеру філософування Василя Стуса ми встановили, що спадщина Василя Стуса репрезентує відповідність провідним екзистенціальними ученням С. К'єркегора, Фр. Шлегеля, А. Камю. Таку співмірність виокремлюємо в осмисленні ідеї буття людини, зокрема за допомогою методу романтичної іронії, яка у творчості В. Стуса репрезентує розуміння свободи, осмислення значущості екзистенції та важливості мистецтва, що відповідає романтичному та екзистенціальному світорозумінню. Також розглянуто і зіставлено творчість В. Стуса та А. Камю, де встановлено відповідності в осмисленні мислителями самоцінності та неповторності людини, приреченої на непорозуміння і самотність, тим самим визначено абсурдність людського буття та виокремлено концепцію бунту, як позитивного вираження абсурду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бичко І. Екзистенціалізм : філософський енциклопедичний словник / Ігор Валентинович Бичко. – К. : Абрис, 2002. – С. 186–187.
2. Габитова Р. М. Философия немецкого романтизма (Фр. Шлегель, Новалис) : [монография] / Римма Михайловна Габитова ; Акад. наук СССР, Ин-т философии. – Москва : Наука, 1978. – 287, [1] с.
3. Иванова-Георгиевская Н. А. Веселая строгая наука / Н. А. Иванова-Георгиевская // Докса : зб. наук. праць з філософії та філології наук. товариства «Одеська гуманітарна традиція». Вип. 2. Про природу сміху. – Одеса, 2002. – С. 57–64.
4. Камю А. Бунтующий человек / Альбер Камю : Философия. Политика, Искусство : сб.; общ. ред. и пред. А. М. Руткевича. – М. : Политиздат, 1990. – 415с. – (Мыслители XX века).
5. Киркегор С. О понятии иронии / Сёрен Обю Киркегор // Логос. – 1993. – № 4. – С.176–198.
6. Коцюбинська М. Стусове “самособоюнаповнення” / Михайлина Хомівна Коцюбинська // Із роздумів над поезією і листами В. Стуса. – Сучасність, 1995. – № 6. – С. 137–144.
7. Лембек К. Х. «Естественные» мотивы трансцендентальной установки. К проблеме метода в феноменологии / К. Х. Лембек // Феноменология і філософський метод : щорічник Українського феноменологічного товариства 1999р. – К., 2000. – С. 195–212.
8. Лосев А. Ф. История античной эстетики: Итоги тысячелетнего развития [в 2 кн] / Алексей Федорович Лосев ; [отв. ред. А. А. Тахо-Годи; оф. С. А. Данилов]. – Москва : Искусство, 1994. – Кн. 2. – 604 с.
9. Маленький І. Космологія людської особистості і духу у взаємовідзеркалених всесвітах Василя Стуса (з приводу видання вибраного Василя Стуса: «Палімпсести») / Ігор Маленький // Сучасність. – 2004. – № 1. – С. 120–137.
10. Мислителі німецького романтизму. Фрідріх Шлегель / [упор. Леонід Рудницький та Олег Фешовець]. – Івано-Франківськ : Вид-во «Лілея НВ», 2003. – 588 с.
11. Москалец К. Василь Стус: Незавершений проект [передмова] / Костянтин Москалец // Зібрання творів : [у 12т.] / В. Стус; редкол. : Дм. Стус [та ін.]. – К. : Київська Русь, Факт, 2007. – Т. 1. – С. 7–38. – (Бібліотека журналу «Київська Русь»).
12. Наливайко Д. С. Метафізика абсурду й етика гуманізму: [передмова] / Д. С. Наливайко // Чума : [романи, повість] / А. Камю; пер. з фр., перед. Д. С. Наливайко; – Харків : Фоліо, 2006. – С. 3–26.
13. Стус В. Зібрання творів [текст] : [у 12т.] / Василь Семенович Стус; [редкол. : Дм. Стус та ін.]. – К. : Київська Русь, Факт, – Т. 1. – 2007. – 540 с. – (Бібліотека журналу «Київська Русь»).

14. Стус В. Зібрання творів [текст] : [у 4-х т., 6-ти кн.] / Василь Семенович Стус. – Львів : Просвіта, 1994. – Т. 1. – кн. 1. – 420 с.

РЕЗЮМЕ

В. В. Полюга. Специфика и экзистенциальный характер философирования Василия Стуса.

В статье раскрыта специфика и экзистенциальный характер философирования украинского поэта-мыслителя XX века Василия Стуса. Особенное внимание обращено на те аспекты творчества философа, которые представляют концепцию человека в контексте философии экзистенциализма. Расставлены акценты на единстве отдельных философских аспектов в наследстве Василия Стуса с концепциями экзистенциальных учений С. К'єркегора, Фр. Шлегеля, А. Камю.

Ключевые слова: человек, экзистенциализм, бытие, ирония, свобода, абсурд, бунт.

SUMMARY

V. V. Polyuga. Specifics and Existential Character of Vasyl Stus' Philosophizing.

A specific and existential character of the Ukrainian poet-thinker of XX age Vasyl Stus' philosophizing opens up in the article. The special attention applies on those aspects of creation of philosopher, which present conception of man in the context of philosophy of existentialism. Accents are placed on unity of separate philosophical aspects in the inheritance of Vasiliy Stus with conceptions of existential studies of S. Kierkegaard, Fr. Shlegel, A. Camyu.

Key words : man, existentialism, life, irony, freedom, absurdity, rebelling.